

En långsiktigt hållbar markanvändning

2014-01-29

Olof Johansson

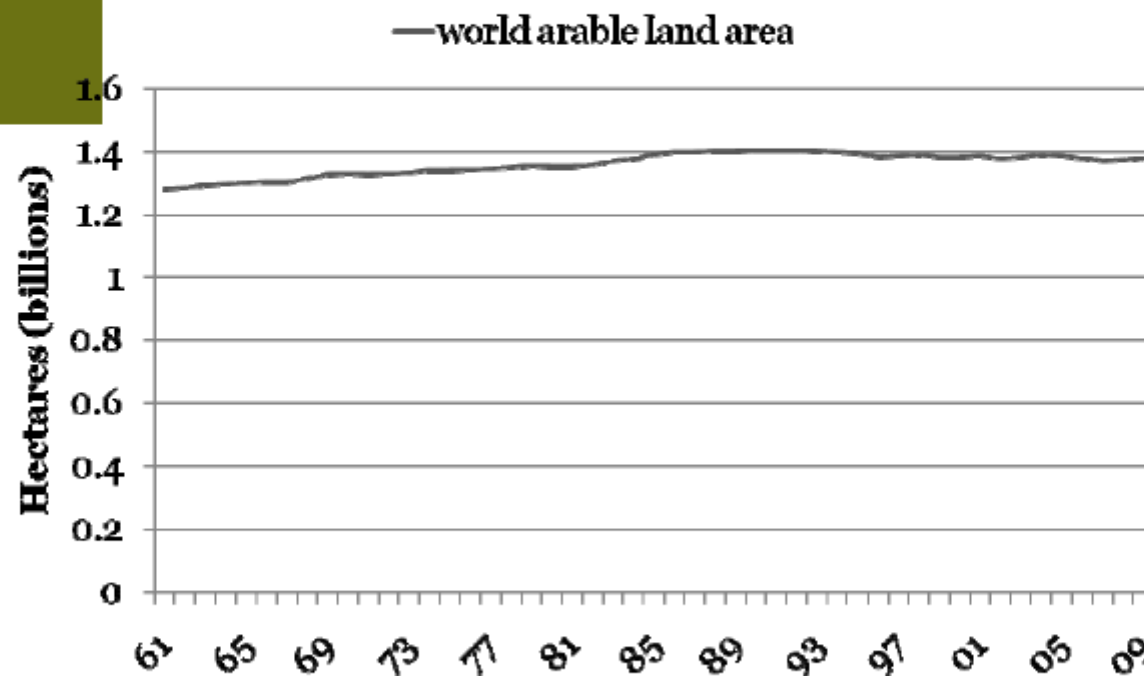
2014-02-17

Utmaningar för jordbruket

- **Ökad efterfrågan på mat**
  - Växande befolkning, 9 miljarder 2050 kanske
  - Ökad levnadsstandard leder till ökad efterfrågan på animalier
- **Ökad efterfrågan på råvaror till en växande biobaserad ekonomi**
  - bioenergi, grön kemi,
  - fibrer till textil etc.
- **Ökade risker i odlingen till följd av klimatförändringar och ökade prisvariationer**
- **Ökade produktionskostnader**

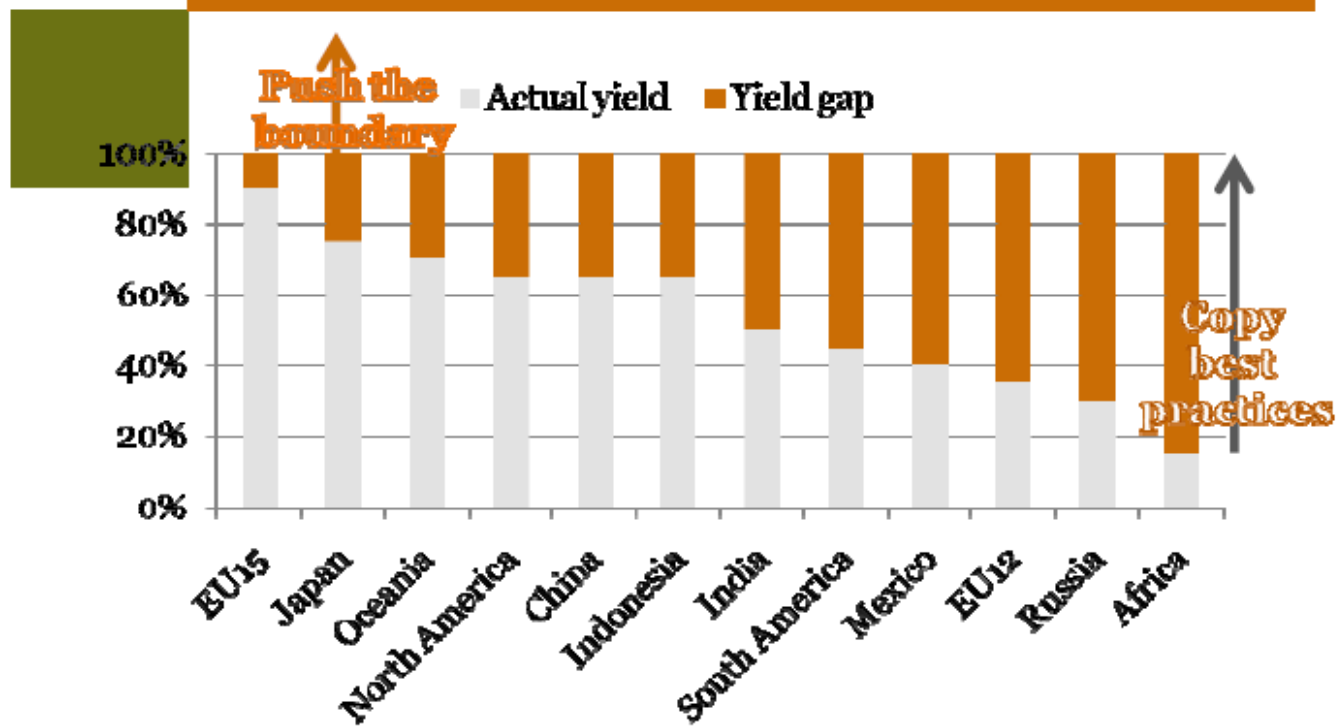
World area of arable land growing only marginally

Source: FAOSTAT 2012

copa*cogeca
european farmers european agri-cooperatives

Productivity has to increase

Source: World Bank 2010

copa*cogeca
european farmers european agri-cooperatives

Slutsats

- Ökat tryck på att utnyttja den odlingsbara marken
- Produktiviteten måste öka
- Utvecklingen måste vara hållbar

Generationsmålet – målet för den svenska miljöpolitiken

Det övergripande målet för miljöpolitiken är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen i Sverige är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser

SEXTON MILJÖKVALITETSMÅL

- **Begränsad klimatpåverkan**
- **Frisk luft**
- **Bara naturlig försurning**
- **Giftfri miljö**
- **Skyddande ozonskikt**
- **Säker strålmiljö**
- **Ingen övergödning**
- **Levande sjöar och vattendrag**
- **Grundvatten av god kvalitet**
- **Hav i balans samt levande kust och skärgård**
- **Myllrande våtmarker**
- **Levande skogar**
- **Ett rikt odlingslandskap**
- **Storslagen fjällmiljö**
- **God bebyggd miljö**
- **Ett rikt växt- och djurliv**

Miljömålssystemet

- Miljömålssystemets syfte är att ge ett strukturerat miljöarbete och en systematisk uppföljning av miljöpolitiken
- Miljömålssystemets organisation:
  - Parlamentariska Miljömålsberedningen ger råd till regeringen om hur miljömålen kan nås
  - Myndigheterna ansvarar för uppföljning och utvärdering
  - Myndigheterna ska verka för att målen nås inom sina ansvarsområden

Miljömålsberedningen

- **Parlamentariskt sammansatt kommitté – politiskt förankrade förslag**
- **Långsiktiga politiska avvägningar**
- **Bred samhällsdialog**
- **Mandat tom år 2020**

Beredningens sammansättning

Ledamöter

Ordförande Rolf Annerberg
Roger Tiefensee (C)
Anita Brodén (FP)
Irene Oskarsson (KD)
Johan Hultberg (M)
Helena Leander (MP)
Matilda Ernkrans (S)
Emma Wallrup (V)

Sakkunniga

Inger Strömdahl (Svenskt Näringsliv)
Helena Jonsson (Lantbrukarnas Riksförbund)
Mikael Karlsson (Naturskyddsföreningen)
Lovisa Hagberg (Världsnaturfonden WWF)
Susanna Löfgren (Länsstyrelsen i Jämtland)
Ann-Sofie Eriksson (Sv. Kommuner och Landsting)
Henrik Ripa (Lerums kommun)
Klas Lundberg (SSAB)

Experter

Kristina Åkesson (Finansdepartementet)
Håkan Alfredsson (Landsbygdsdepartementet)
Eva Stengård (Kulturdepartementet)
Ingrid Hasselsten (Miljödepartementet)
Elisabeth Lidbaum (Näringsdepartementet)
Johan Looch (Socialdepartementet)

Samt experter kopplade till specifika uppdrag

Strategier för att nå miljömålen

- Strategier ska tas fram inom områden som är i behov av långsiktiga politiska avvägningar
- Strategierna ska innehålla förslag till etappmål, åtgärder och styrmedel
- Etappmålen ska vara ambitiösa men möjliga att nå
- Analys av Sveriges rådighet över måluppfyllelsen
- Samhällsekonomiska konsekvensanalyser

Strategiuppdrag från regeringen

- Strategi för en giftfri miljö:
  - Betänkandet *Minska riskerna med farliga ämnen!* lämnat den 15 juni 2012
- Strategi för en långsiktigt hållbar markanvändning:
  - Betänkandet *Plan för framtagandet av en strategi för långsiktigt hållbar markanvändning* lämnat den 31 mars 2012
  - Betänkandet *Långsiktigt hållbar markanvändning – del 1* lämnat den 17 juni 2013
  - Betänkande till den 15 juni 2014
- Strategi för en sammanhållen och hållbar vattenpolitik:
  - Betänkande till den 9 juni 2014

Bred samhällsdialog

- Bred dialog med myndigheter, näringsliv, ideella organisationer och forskarsamhället
- Syftet är att inhämta kunskap och föra dialog om idéer och förslag
- Särskilt uppmärksamma regionala och lokala perspektiv
- Expertgrupper, hearings, möten i landet, m.m.

Strategi för en långsiktigt hållbar markanvändning – utredningsfrågor till juni 2014

Hållbar användning av jordbruksmark:

- Vilka frågor är särskilt angelägna att arbeta med i Sverige under perioden 2014-2020 för att åstadkomma en långsiktigt hållbar användning av jordbruksmark?
- Vilka frågor är särskilt angelägna att driva inför beslut om EU:s gemensamma jordbrukspolitik efter 2020 för att åstadkomma en hållbar användning av jordbruksmark?
- Hur kan produktiv åkermark och dess bördighet bevaras för framtiden?

Strategi för långsiktigt hållbar markanvändning

Utgångspunkter:

- Markanvändningen är avgörande för att vi ska nå många av miljökvalitetsmålen
- Markanvändningen har stor betydelse för många viktiga samhällsintressen och näringar
- Anspråken på marken är sannolikt växande p.g.a. klimatförändringar, ändrade globala konsumtionsmönster, m.m.

Utgångspunkter och avgränsningar för expertgruppens arbete

- Ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar markanvändning
- Ett fortsatt jordbruk är avgörande
- Ett helhetsperspektiv på landskapet behövs
- Kostnadseffektiva och realistiska förslag

2014-02-17

Jordbruksmark – långsiktig förvaltning av en ändlig naturresurs

Miljökvalitetsmålet *Ett rikt odlingslandskap*

- Målet har preciserats i 12 punkter, bl.a.:
- Åkermarkens fysikaliska, kemiska, hydrologiska och biologiska egenskaper och processer är bibehållna

Miljöbalken 3 kap 4 §

Jord- och skogsbruk är av nationell betydelse.

Brukningsvärd jordbruksmark får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk.

Skydd av jordbruksmark

Förslag

Skyddet av brukningsvärd jordbruksmark stärks genom att förtydliganden i plan- och bygglagen gällande tillämpningen och tillsynen av 3 kap. 4 § andra stycket miljöbalken införs senast 2015.

- Kommunala översiktsplaner ska bli tydligare i sin beskrivning av hur jordbruksmark hanteras.
- Länsstyrelsen får en tydligare roll i samband med samråd och granskningsyttrandet över förslag till översiktsplan.
- Länsstyrelsen får en förstärkt roll i tillsynen.

Tillsynsvägledningen måste fungera hela vägen från kommun till ansvarig nationell myndighet.

Jordbruksmarkens produktionsförmåga

Förslag

Förutsättningar för en hållbar markavvattning i ett förändrat klimat ska vara säkerställd senast 2018.

- Kartläggning av statusen på jordbruksmarkens vattenanläggningar
- Införande av miljöersättning för utökad miljöhänsyn vid underhåll av vattenanläggningar.

Bedömning

- Behov av ökad helhetssyn på den framtida vattenförsörjningen. Planera för hela samhällets vattenbehov.
- Behov av miljöcertifiering för entreprenörer som arbetar med underhåll av diken och vattendrag.

- Behov av fortsatt miljöövervakning och rådgivningsinsatser för att kunna följa och förebygga problemen med markpackning och mullhalt.

Miljömålsberedningens hemsida

www.sou.gov.se/mmb

